

Sosioekonomisen aseman merkitys käsityön aineenopettajaopiskelijan käsityöopintoihin

Käsityön aineenopettajan tutkinto-ohjelma
Kandidaatintutkielma

Laatijat:
Armi Söder
Susanna Väisänen

Ohjaaja:
Yliopistonlehtori Virpi Yliverronen
13.5.2024
Rauma

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Käsityökasvatus

Tekijät: Armi Söder, Susanna Väisänen

Otsikko: Sosioekonomisen aseman merkitys käsityön aineenopettajaopiskelijan käsityöopintoihin

Ohjaaja: Yliopistonlehtori Virpi Yliverronen

Sivumäärä: 38 sivua

Päivämäärä: 13.5.2024

Tutkimuksessa tarkastellaan Turun yliopiston Rauman kampuksen käsityön aineenopettajaopiskelijoiden sosioekonomisen aseman vaikutuksia heidän käsityöopintoihinsa. Selvitimme opiskelijoiden toimeentuloa, vanhempien koulutustaustan ja mahdollisten avustusten vaikutusta opiskelijoiden taloudelliseen tilanteeseen. Tutkimuksessa arvioidaan myös, onko käsityökasvatuksen opiskelijoiden taloudellisella tilanteella ollut negatiivisia vaikutuksia heidän opinnoista selviytymiseensä ja kuinka opintojen suunnittelussa on otettu opiskelijoiden mielestä huomioon heidän taloudellinen tilanteensa.

Tulosten perusteella osa käsityön aineenopettajaopiskelijoista koki sosioekonomisen aseman vaikutukset opintoihin vähäisiksi, kun taas toiset pitivät niitä merkittävinä. Opiskelijoiden mielestä käsityön aineenopettajakoulutuksessa ei ole otettu riittävästi huomioon opiskelijoiden taloudellista tilannetta. Suurin osa vastaajista on riippuvaisia opinto- ja asumistuesta sekä joutuu turvautumaan opintolainaan. Lisäksi monet käyvät töissä opintojensa ohella. Opiskelijoiden vanhempien koulutustausta vaikuttaa osittain periytyvältä. Työssäkäyvät opiskelijat saavat enemmän materiaalilahjoituksia kuin ei työssäkäyvät opiskelijat, mikä helpottaa heidän taloudellista tilannettaan. Lisäksi toimeentulovaikeudet voivat vaikuttaa negatiivisesti opintoihin, kurssityön suunnitteluun ja toteutukseen sekä käsityötaitojen kehittymiseen opintojen aikana.

Jatkotoimenpide-ehdotuksissa tulosten perusteella kiinnitetään huomiota opiskelijoiden kokemaan omakustanteisuuden vaikutukseen opintojen laadussa. Koska taloudellinen tilanne voi rajoittaa materiaalivalintoja ja vaikuttaa oppimistuloksiin, ehdotetaan Turun yliopiston Rauman kampuksen käsityön opetussuunnitelman tarkastelua taloudellisen saavutettavuuden näkökulmasta. Ehdotamme myös käsityön aineopintojen kurssisuorituksiin liittyvien kulujen todellisen keskiarvon selvittämistä. Mikäli koulutuksen kokonaiskustannukset vaikuttavat opiskelijan talouteen ja opintojen etenemiseen, tulisi kustannusarvion olla tiedossa koulutukseen hakijoille.

Avainsanat: sosioekonominen asema, käsityökasvatus, opiskelijoiden taloudellinen tilanne, opiskelijoiden toimeentulo, koulutustaustan periytyvyys

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Opiskelijoiden sosioekonominen asema ja sen vaikutus opintoihin	6
2.1	Sosioekonominen asema	6
2.2	Sosioekonomisen aseman merkitys opinnoissa suoriutumiselle	6
2.3	Korkeakouluopintojen rahoitukseen käytettävissä olevat tuet	8
2.4	Opiskelijoiden toimeentulo ja menot	8
2.5	Vanhempien merkitys koulutukseen	9
2.6	Turun yliopiston käsityön aineenopettajatutkinnon käsityöopinnot Rauman kampuksella	10
3	Tutkimuskysymykset	12
4	Tutkimusmenetelmät	13
4.1	Toteutus	13
4.2	Aineiston käsittely	14
5	Tutkimustulokset	15
5.1	Opiskelijoiden ja heidän vanhempiensa koulutustaustan yhteys	15
5.2	Opiskelijoiden toimeentulomuodot	16
5.3	Opiskelijoiden saamat taloudelliset tuet sekä materiaalilahjoitukset	17
5.4	Käsityön aineenopettajaopiskelijoiden kokemus oman toimeentulonsa riittävydestä	18
5.5	Taloudellisen tilanteen vaikutus käsityöopintoihin	20
6	Johtopäätökset	24
6.1	Käsityön aineenopettajaopiskelijoiden koulutustaustan periytyvyys	24
6.2	Työssäkäyvien ja ei työssäkäyvien opiskelijoiden materiaalilahjoitusten eroavaisuudet	24
6.3	Käsityön aineenopettajaopiskelijoiden taloudellinen haavoittuvuus	25
6.4	Käsityön aineenopettajaopiskelijan taloudellisen tilanteen merkitys käsityöopintoihin	26
7	Pohdinta	28

7.1	Tutkimuksen uskottavuus ja eettisyys	28
7.2	Sosioekonomisella asemalla vaikutusta käsityöopintoihin	30
	Lähteet	31
	Liitteet	33

1 Johdanto

Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää, voivatko käsityön aineenopettajaopiskelijoiden sosioekonomisen aseman tarjoamat resurssit, kuten sosiaaliset suhteet sekä taloudellinen tilanne ja tuki, vaikuttaa käsityöopintoihin liittyvien aineenhallinnallisten taitojen kehittymiseen. Olemme saaneet innostusta tutkia aihetta omakohtaisten kokemusten ja muiden käsityöopiskelijoiden kanssa käytyjen keskusteluiden kautta.

Käsityöopintojen tarkoituksena on kehittää opiskelijoiden opettajuutta, sekä pedagogisia ja konkreettisia aineenhallinnallisia käsityötaitoja. Kursseilla valmistettavat työt kehittävät opiskelijoiden tietoja ja taitoja erilaisista käsityöainesisällöistä. Kursseihin kuuluvat melkein poikkeuksetta erilaiset harjoitustyöt ja yksi kurssityö, joiden valmistaminen vaativat aikaa ja rahaa. Opiskelija voi ostaa harjoitustöihin tarvittavat materiaalit yliopistolta materiaalimaksua vastaan tai kustantaa ne itse. Kurssityön materiaalit tulee opiskelijan maksaa itse. Halusimme selvittää, paljonko käsityön opiskelijat saavat tällaisia avustuksia lähiomaisiltaan. Tutkimme kuinka kurssityön materiaalien valinta ja hinta vaikuttaa siihen, miten opiskelija kykenee sosioekonomisen aseman huomioon ottaen saavuttamaan kurssien tavoitteet ja uudet taidot. Vaikuttaako tämä taloudellinen seikka siihen, kuka pystyy saavuttamaan asetetut tavoitteet ja onko sosioekonomisella asemalla lainkaan merkitystä taitojen ja opettajaksi kasvamisen kanssa? Tutkimuskohteeksi valikoitui kaikki Rauman kampuksen käsityöaineenopettajaopiskelijat. Voimme pohtia tulosten avulla, onko Rauman kampuksen käsityön aineenopettajakoulutus tasa-arvoinen kaikista yhteiskuntaluokista tuleville opiskelijoille.

Mikäli tutkimuksen tulokset osoittavat, että opiskelijat kokevat sosioekonomisella asemalla olevan merkitystä opintoihin, tavoitteenamme on ymmärtää, millaisia vaikutukset ovat ja mitkä sosioekonomisen taustan osa-alueet voivat vaikuttaa saamiimme tuloksiin. Koska aihetta ei ole vielä tutkittu, tutkimuksen tuottamaa tietoa voitaisiin käyttää arvioitaessa käsityöopettajakoulutuksen tasa-arvoisuutta ja sen saavutettavuutta eri sosioekonomisista asemista tuleville henkilöille. Tutkimustieto voisi auttaa tunnistamaan mahdollisia esteitä tai epätasa-arvoisuuksia koulutusjärjestelmässä ja siten mahdollistaa toimenpiteiden suunnittelun epäkohtien korjaamiseksi. Käsityön opettajakoulutuksen tulee olla saavutettava ja yhdenvertainen kaikille opiskelijoille (Turun yliopiston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2021–2030).

2 Opiskelijoiden sosioekonominen asema ja sen vaikutus opintoihin

2.1 Sosioekonominen asema

Sosioekonomisella taustalla ja asemalla tarkoitetaan sitä, millaisista lähtökohdista yksilö on tullut ja millaisessa elämäntilanteessa hän on sillä hetkellä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) määrittelee sosioekonomisen aseman koostuvan niin hyvinvoinnin aineellisista voimavaroista kuin myös voimavarojen hankkimisen edellytyksistä. Aineellisina voimavaroina pidetään yksilön tuloja, omaisuutta ja asumistasoa. Jotta näitä voi yksilö hankkia, edellytyksinä yhteiskunnassa pidetään koulutusta, ammattia sekä työelämän asemaa. Nämä eri ulottuvuudet muodostavat yksilön sosioekonomisen aseman vuorovaikutuksessa toisiinsa. Usein sosioekonomisen aseman käsitettä käytetään, kun kuvaillaan ja selvitetään yksilön asemaa yhteiskunnassa sekä pyritään määrittelemään hänen yhteiskuntaluokkaansa, sekä näiden merkitystä yksilön hyvinvointiin, terveyteen ja mahdollisuuksien tasa-arvoon. Vaikka THL:n mukaan suomalaisten yleinen hyvinvoinnin ja terveyden taso kohenee jatkuvasti, niin näiden jakautuminen on yhä eriarvoisempaa yhteiskuntaluokkien kesken. Eriarvoisuutta ilmenee erityisesti sosioekonomisten ryhmien välillä, lähes kaikilla hyvinvoinnin ja terveyden alueilla.

Vuonna 1989 laadittu Tilastokeskuksen sosioekonomisen aseman luokitusstandardin mukaan sosioekonominen asema voidaan jakaa yhteensä seitsemään eri pääluokkaan. Pääluokat ovat yrittäjät, ylemmät toimihenkilöt, alemmat toimihenkilöt, työntekijät, opiskelijat, eläkeläiset ja muut. Luokitusstandardia käytetään esimerkiksi yhteiskuntaluokkien elinolosuhteita ja niiden muutoksia tutkivissa selvityksissä.

Opiskelijoiden kohdalla kuitenkin määritelmä ei anna todentuntuista kuvaa, sillä ne yli 18-vuotiaat opiskelijat, joilla on vuoden lopussa voimassa oleva työsuhde, luokitellaan työllisiin luokkiin (Tilastokeskus). Tämän vuoksi opiskelijoiden sosioekonominen asema saattaa jäädä pimentoon tilastoja tutkiessa. Kun sosioekonomista asemaa tarkastellaan minibudjettiköyhyyden mittarilla, lähes kolmannes opiskelijoista on mittarin mukaan köyhiä (Mukkila ym., 2017).

2.2 Sosioekonomisen aseman merkitys opinnoissa suoriutumiselle

Suomessa tehdyissä kasvatustieteellisissä tutkimuksissa sosioekonomisella asemalla on ollut vähäinen merkitys, sillä tutkimuksissa on enemmän keskitytty koulutukseen valikoitumiseen liittyvissä tilastoinnissa tai opettajankoulutuksen tutkimukseen ja kehittämiseen. Suomessa ei ole yleistä puhua yhteiskuntaluokista, minkä vuoksi myös yliopistoissa opiskelijoiden omaava

yhteiskuntaluokka jää usein huomioimatta, jolloin myös opiskelijoiden välinen epätasa-arvo opinnoista suoriutumiseen lisääntyy (Mikkonen & Korhonen, 2018).

Mikkonen ja Korhonen (2018) toteavat tutkimuksessaan, että työläistäustaiset opiskelijat kokevat taloudellisia vaikeuksia enemmän kuin keskiluokkaiset opiskelijat. He myös lisäävät, että työläistäustaiset opiskelijat saavat vähemmän taloudellista tukea vanhemmiltaan ja sukulaisiltaan. Tarkasteltaessa tätä taloudellista tukea kuukausitasolla, jäävät työläistäustaisen opiskelijan kuukausittaiset tulot kymmeniä euroja pienemmäksi. Taloudellisina avustuksina pidämme sellaisia, jotka kohdistuvat suoraan opiskelijan toimeentuloon, esimerkiksi vuokran maksun avustamiseen tai ruoka- ja päivittäistarvikkeiden lahjoituksiin. Materiaalilahjoituksina pidämme tässä tutkimuksessa sellaisia materiaaleja, jotka liittyvät olennaisesti juuri käsityön opintoihin.

Perttolan (2023) tutkimuksessa yleisimmin mainittu voimavaroihin ja resursseihin liittyvä häiriötekijä on opiskelijoiden keskuudessa rahan puute, jota opiskelijat helpottavat tekemällä opintojensa lisäksi töitä. Perttolan (2023) mukaan työnteko kuitenkin aiheuttaa opiskelijoille jaksamisen ja ajankäytön ongelmia. Opettajankoulutuksessa erityiseksi opintojen hidastustekijäksi mainitaan opintojen vaativuus tai työmäärä (Perttola 2023). Myös opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) opiskelijatutkimuksessa yliopistossa opiskelijoiden kaksi yleisintä koettua opintojen hidastustekijää ovat ”opintojen vaativuus tai niihin liittyvä työmäärä” ja ”työssäkäynti” (Saari ym., 2020). Samassa tutkimuksessa tarkastellaan myös hidastustekijöiden suhteellista vaikutusta opintojen kokonaiskeston hidastumiseen. Terveydelliset syyt ovat suurin opintojen hidastustekijä, toiseksi merkittävin hidastustekijä ovat opiskelijoiden toimeentulovaikkeudet (Saari ym., 2020). Terveysongelmista kärsivät opiskelijat kohtaavat selvästi eniten taloudellisia vaikeuksia. Heistä yli 40 % ilmoitti taloudellisen tilanteensa olevan melko tai erittäin haastava (Saari ym., 2020). Perttola toteaa (2023), että opiskelumotivaation heikkenemisen ja opiskelijoiden heikon taloudellisen tilanteen välinen yhteys herättää huolta ja edellyttäisi lisää tutkimusta.

Mikkosen ja Korhosen tutkimuksessa (2018) ilmenee, että työläistäustaisilla opiskelijoilla kuluu verrattain enemmän aikaa opintojensa suorittamiseen toimeentulonsa mahdollistamisen vuoksi ja että heille työssäkäynti näyttää olevan muita yhteiskuntaluokkaryhmiä välttämättömämpää. Turun yliopiston opintojohtosäännön (2018) mukaan opinnot mitoitetaan opintopisteiden perusteella, jolloin yksi opintopiste vastaa 27 tuntia opintoja. Tutkinnon suorittaminen tavoiteajassa edellyttää lukuvuoden aikana keskimäärin 60 opintopistettä, eli 1600 tunnin työmäärää (Turun yliopisto, opintojohtosääntö, 2018).

2.3 Korkeakouluopintojen rahoitukseen käytettävissä olevat tuet

Opintotukilain mukaan alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa taikka tieteellistä, taiteellista tai ammatillista jatkotutkintoa suorittava opiskelija on oikeutettu opintotukeen. Opintotukilain mukaan opintotukena myönnetään opintorahaa, asumislisää ja opintolainan valtioneuvoston takaus. Opintotuki myönnetään päätoimisten opintojen ajaksi enintään 54 tukikuukauden verran. Opintoja pidetään päätoimisinä, kun ne ovat keskimäärin vähintään viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti. (Opintotukilaki 65/1994)

Kansaneläkelaitokselta (Kela) opintorahaa saava korkeakouluopiskelija voi nostaa myös opintolainaa. Kela maksaa osan valtion takaamasta opintolainasta takaisin, mikäli korkeakouluopinnot on suoritettu määräajassa. Eduskunta on tehnyt opintotukilakiin muutoksia, jotka tulevat voimaan vuoden 2024 aikana. Muutoksien myötä valtioneuvoston määrää tulemaan suurempi ja lainaa voi nostaa enemmän (kela.fi).

Korkeakouluopiskelijat ovat yleisen asumistuen piirissä, johon ei vaikuta opintojen eteneminen ja asumislisää, joka on sidonnainen opintokuukausiin, saavat ulkomailla tai Ahvenanmaalla opiskelevat (kela.fi). Kelan kotisivuilla asumistukea selventävässä osiossa kerrotaan, eduskunnan päättäneen leikkauksista yleisen asumistuen määrään vuonna 2024. Vuoden 2024 hallituksen kehysriihessä päätettiin, että opiskelijoiden asumislisä palautetaan vuonna 2025 ja se olisi arviolta 260 € kuukaudessa (valtioneuvosto.fi).

Opiskelijoille on myös muita tukikeinoja. Opiskelijat, joilla on lapsia, voivat saada Kelalta lapsiperheille suunnattuja tukia, kuten vanhempainpäivärahaa, elatustukea ja lapsilisää (kela.fi). Työelämässä olevat opiskelevat aikuiset voivat hakea Työllisyysrahastolta aikuiskoulutustukea ja Kelalta aikuiskoulutustuen opintolainaa. Hallitus esitti helmikuussa 2024 lakiesityksen (HE 8/2024 vp) aikuiskoulutustuen ja aikuiskoulutustuen opintolainan lakkauttamisesta. Tämän tutkimuksen kirjoittamishetkellä esitystä ei ole vielä hyväksytty.

2.4 Opiskelijoiden toimeentulo ja menot

Tarkastelimme Opetus- ja kulttuuriministeriön Eurostudent -opiskelijatutkimuksia VII (Saari ym., 2020) ja VIII (Saari ym., 2023) yliopisto-opiskelijoiden toimeentulon kannalta, ja tuloksista voi huomata toimeentulon olevan tiukkaa. Vuonna 2022 opiskelijoiden kaikkien menojen summan mediaani oli 998 euroa kuukaudessa. Tähän oli laskettu myös menot, joita vanhemmat tai sukulaiset maksavat opiskelijan puolesta.

Opiskelijoiden keskimääräinen kuukausittainen toimeentulo oli vuonna 2019 1127 euroa, mediaani 859 euroa. Vuonna 2022 keskimääräinen kuukausittainen toimeentulo oli opiskelijoiden keskuudessa keskimäärin 1 132 euroa, mediaani 998 euroa. OKM:n tuoreemman tutkimuksen mukaan opiskelijoiden toimeentulo ja kuukauden menojen mediaanit ovat siis euromäärällisesti samansuuruiset. Opiskelijoista 58 % ilmoittaa tulevansa toimeen alle 1 000 eurolla kuukaudessa, kun taas reilu viidesosa yli 2 000 eurolla kuukaudessa. (Saari ym., 2020; Saari ym., 2023)

Vuoden 2022 Eurostudent-tilastojen mukaan 46 % korkeakouluopiskelijoista hyödyntää opintotukea, mutta vuoden 2019 osuus oli vajaa 60 %. Opintotuen hyödyntäminen vaihtelee eri ikäryhmissä, mutta alle 25-vuotiaista korkeakouluopiskelijoista sitä hyödyntää jopa yhdeksän opiskelijaa kymmenestä. Vuoden 2022 tilastojen mukaan 43 % korkeakouluopiskelijoista nostaa opintolainaa, vuonna 2019 lainaa nostavien osuus oli 40 % (Saari ym., 2020; Saari ym., 2023).

Opiskelujen aikana työssäkäynti on ensisijaisesti keino rahoittaa elinkustannuksia. Vuoden 2019 opiskelijatutkimuksen mukaan noin 60 % yliopistossa opiskelevista vastaa työssäkäynnin syytä kartoittavaan kysymykseen "rahoittaakseni elämistä" -vastausvaihtoehdon kuvaavan syytä töissä käyntiin opiskelujen aikana "erittäin hyvin". Vuoden 2022 tutkimuksessa vastaajat ovat olleet samalla kannalla. Vuonna 2019 noin 60 % vastasi olevansa ainakin joissain määrin samaa mieltä väitteen "Ilman työtä minulla ei olisi varaa opiskella" kanssa. (Saari ym., 2020; Saari ym., 2023)

2.5 Vanhempien merkitys koulutukseen

Tutkimukset ovat osoittaneet vahvan yhteyden vanhempien koulutuksen tason ja lasten koulumenestyksen välillä. Virve Murrin väitöskirjan (2023) mukaan tutkimukset viittaavat siihen, että koulutus ja sosiaalinen asema saattavat siirtyä sukupolvelta toiselle. Hänen mukaansa perhetaustan on havaittu vaikuttavan nuorten koulutusasenteisiin, opintoihin sitoutumiseen ja opintojen suorittamiseen. Tosin Aunola, ym., kertovat artikkelissaan Vanhempien ja kodin merkitys oppimisessa (2019) Suomen koulutustason periytyvyyden ja yhteyksien koulumenestykseen olevan kansainvälisissä vertailuissa maailman vähäisimpiä.

1970-luvun peruskoulu-uudistuksen jälkeen yleisen koulutustason nousu ei ole vähentänyt koulutusasteen periytymistä, kuten osoittaa OKM:n opiskelijatutkimus (2020). Etenkin matalin ja korkein koulutusaste ovat edelleen vahvasti periytyviä Suomessa. Suomalaisista yliopisto-opiskelijoista liki 80 % tulee perheestä, jossa ainakin toinen vanhemmista on korkeakoulutettu. Kasvatusaloilla koulutustason periytyvyys ei kuitenkaan näy yhtä voimakkaasti, kuin toisilla aloilla. Niissä on korkein opiskelijoiden osuus, joiden vanhemmilla on korkeintaan perusasteen tutkinto (6

%). Kasvatusalojen opiskelijoiden vanhemmista 82 % on suorittanut ammattikorkeakoulussa tutkintonsa, joka on tutkimuksen eri alojen vertailussa suurin vanhempien AMK-koulutustaustan osuus. Korkeakoulututkinnon yliopistossa suorittaneiden vanhempien lasten osuus on kasvatusaloilla 74 %. (Saari ym., 2020)

Vanhempien tarjoamalla taloudellisella tuella saattaa olla myös vaikutusta käsityöopinnojen etenemiseen. Monet käsityötaidot kehittyvät koulutuksen lisäksi perhepiirin avulla.

Käsityöharrastukseen ja muuhun harrastuneisuuteen liittyvät taidot kuten puu- ja konetyöt ja sepän työt voivat siirtyä perheessä isältä pojalle (Kivilaakso ym., 2017). Tekstiilityötaidot ovat perinteisesti välittyneet perheen naisväeltä tytöille, kun he ovat yhdessä valmistaneet käsitöitä (Kokko 2007).

Käsityötaitojen kehittyminen on sidonnainen materiaan ja taitoja ei voi oppia käsitöitä harjoittamatta (Mommo ym., 2023). Käsitöiden tekeminen vaatii muun muassa työkaluja, resursseja ja tiloja. Esimerkiksi työvälineet, ja -koneet sekä valmistuvat tuotteet voivat vaatia oman tilan kuten verstaan tai autotallin (Kivilaakso ym., 2017). Monipuolinen materiaalien työstäminen laajentaa ymmärrystä materiaalin muokkaamisesta, mutta materiaalien saatavuus ja materiaalitietoisuuden laajuus voi tuoda rajoituksia suunnitelman toteutukseen, sillä tekijän tulee tiedostaa tarvittavan materiaalin ominaisuudet sekä rajoitteet (Mommo ym., 2023). Opiskelijan perhetausta voi vaikuttaa saatavilla oleviin oppimista edistäviin resursseihin.

2.6 Turun yliopiston käsityön aineenopettajatutkinnon käsityöopinnot Rauman kampuksella

Turun yliopisto määrittelee kasvatustieteiden tiedekunnan koulutuksen ja tutkimuksen sisällölliset painopisteet seuraavanlaisesti: Opetus ja oppiminen – tulevaisuuden oppiminen, Koulutus muuttuvassa yhteiskunnassa – tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ja Opettajankoulutus ja jatkuva oppiminen – asiantuntijuuden tukeminen. Käsityön aineenopettajan tutkinto-ohjelman opintosuunnitelmassa kerrotaan opintojen perustuvan tieteelliseen tutkimukseen ja siihen perustuvaan opetukseen, sekä monialaiseen ja moniammatilliseen yhteistyöhön. Käsityöopintoihin viitataan erikseen opintojen rakennekuvauksessa, mutta niiden maksullisuudesta ei mainintaa ole. (Turun yliopisto, Opinto-opas 2022–2024, Kasvatustieteiden tiedekunta).

Turun yliopiston tutkinto-ohjelmat ja opetukseen tarvittavat työvälineet, suojavaatteet, laitteet ja materiaalit ovat maksuttomia, mutta tähän on poikkeuksia. Turun yliopiston opintojohtosäännön (2018) mukaan hankinta- tai tuotantokustannuksista voidaan periä maksu, mikäli opiskelijalle

annetaan henkilökohtaisia oppimateriaaleja tai välineitä, jotka hän voi pitää opintojen päättyessä. Käsityön opintojen kustannuksiin kuuluu niin lanka-, kuitu- ja ompelutarvikkeet kuin myös metalli-, puu-, elektroniikka- ja moottoritekniikan tarvikkeet. Lisäksi käsityön opettajaopiskelijoilla on maksettavinaan käsityökurssien kurssimaksut, materiaalmaksut, maksulliset vierailukäynnit, työvaatteet sekä kurssityön materiaalit. Näitä kuluja pidetään opetusjohtosäännön (2018) perusteella kohtuullisina korvauksina, mutta niiden kasautuvaa määrää ja kulujen vaikutuksia opiskelijoiden arkeen olisi myös hyvä pohtia. Vaikka käsityön opiskelijoilla on maksettavinaan useita eri käsityöopintoihin liittyviä kuluja, esimerkiksi heidän opintotukensa ei ole suurempi, kuin muilla korkeakoulujen aloilla. Käsityöopintoihin liittyvät kustannukset siis jäävät opiskelijoiden itse maksettaviksi, jolloin keskimääräinen rahamäärä elämiseen jää verrattain pienemmäksi.

Käsityön aineenopettajan tutkinto-ohjelma koostuu viidestä opintovuodesta, opinto-oppaassa kolmessa vuodessa tehtäväksi suunniteltu kandidaatin tutkinto-ohjelma ja kahdessa vuodessa maisterin tutkinto-ohjelma. Kandidaatin tutkintoon kuuluu yhteensä 14 käsityöopintoihin perustuvaa kurssia, joissa jokaisessa on erikseen kurssin materiaalmaksu tai kurssimaksu sekä kurssityön valmistukseen liittyvät materiaalikustannukset. Maisterin tutkintoon kuuluu kymmenen käsityöopintoihin perustuvaa kurssia. Lisäksi tutkinto-ohjelmaan sisältyy kasvatustieteiden muita opintoja, kuten yleis-, kieli- ja tutkimusopintoja. (Turun yliopisto, Opinto-opas 2022–2024, Kasvatustieteiden tiedekunta).

3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksessamme tarkastelimme Turun yliopiston Rauman kampuksen käsityön aineenopettajaopiskelijoiden sosioekonomisen aseman vaikutusta heidän käsityöopintoihinsa ja taloudellisen tilanteen merkitystä näissä opinnoissa. Kartoitimme opiskelijoiden vanhempien koulutustaustaa ja sen mahdollista vaikutusta opiskelijoiden taloudelliseen tilanteeseen, erityisesti mahdollisten taloudellisten ja materiaalistien avustusten osalta. Tavoitteenamme oli myös selvittää, kuinka paljon taloudellista ja materiaalista tukea raumalaiset käsityön aineenopettajaopiskelijat keskimäärin saavat ja onko sosioekonomisella asemalla vaikutusta ulkopuolisen tuen määrään.

Lisäksi tutkimuksessamme pyrimme arvioimaan, onko opiskelijoiden kokemuksen mukaan heidän taloudellisella tilanteellaan ollut negatiivisia vaikutuksia heidän opinnoista selviytymiseensä ja millaisia nämä vaikutukset ovat olleet. Kysyimme myös opiskelijoiden näkemyksiä siitä, onko opintojen suunnittelussa otettu riittävästi huomioon heidän taloudellinen tilanteensa ja ovatko he tyytyväisiä tähän. Lisäksi halusimme tietää, koetaanko opintojakson tavoitteiden olevan saavutettavissa sosioekonomisen aseman huomioiden. Tutkimuskysymyksemme ja sen alakysymykset ovat seuraavat:

1. Miten opiskelijan sosioekonominen tausta vaikuttaa käsityöaineiden opintoihin?
 - A. Kuinka käsityöaineiden opintojen suunnittelussa on otettu huomioon opiskelijoiden taloudelliset resurssit, eli opintorahan ja -lainan määrä suhteessa kurssien maksuihin?
 - B. Kuinka paljon taloudellista tai materiaalista tukea raumalaiset käsityön aineenopettajaopiskelijat saavat keskimäärin?
 - C. Millainen yhteys on opiskelijoiden ja heidän vanhempiensa koulutustasoilla?

4 Tutkimusmenetelmät

4.1 Toteutus

Kyselyyn vastasi 42 käsityön aineenopettajaopiskelijaa Rauman kampukselta. Vastaajien sukupuolijakauma oli 79 % naisia (n=33), 14 % miehiä (n=6) ja 7 % vastaajista (n=3) ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Vastaajien sukupuolta ei ole lopulta pidetty merkittävänä aineistoa käsitellessä ja sitä ei ole otettu huomioon tuloksissa. Vastaajia 60 % (25) suoritti vastaamishetkellä kandidaatin tutkintoa ja maisterin tutkintoa suoritti 40 % (17).

Tutkimustyyppinä toimi survey-tutkimus, joka tutkii tiettyä ihmisjoukkoa eli populaatioita, joista valitaan ja tutkitaan otoksia. Survey-tutkimuksen tarkoituksena on pyrkiä selittämään käytännönläheisiä ongelmia, ja siinä tutkittavat muuttujat ovat samanarvoisessa asemassa. Survey-tutkimus voidaan myös jakaa kolmeen eri alakategoriaan, sen tiedon luonteeseen perustuen. Tämä tutkimus on komparatiivista eli vertailevaa survey-tutkimusta, missä pyrimme selvittämään eroja ja yhtäläisyyksiä populaatioissa (Soininen & Merisuo-Storm, 2009).

Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, mutta osa aineistosta on käsitelty kvantitatiivisesti, niin kuin survey-tutkimustyyppissä on tapana (Soininen & Merisuo-Storm, 2009). Tutkimus toteutettiin anonymilla Webropol-nettikyselylomakkeella (Liite 1). Tämä aineistonkeruumenetelmä valikoitui tutkittavan aiheen arkaluontoisuuden vuoksi, kyselylomake oli anonymi eikä vastaajia voida tunnistaa vastausten perusteella. Lähetimme tutkimuskyselyn ja tietosuojalomakkeen (Liite 3) sähköpostilla kaikille Rauman kampuksen käsityön aineenopettajaopiskelijoille. Vastausaika kyselyyn oli 5. – 23.2.2024.

Kyselylomakkeen kysymykset olivat strukturoituja monivalinta- ja asteikkokysymyksiä ja yksi avoin kysymys, johon vastaajilla oli mahdollisuus jättää kommentti tutkimuskyselyn lopuksi. Siteeraamme avoimenkysymyksen vastauksia tuloksia tarkasteltaessa. Aineisto on kerätty pääasiassa standardoidusti ja strukturoituja monivalintakysymyksiä käytettiin, jotta vastauksia voidaan vertailla ja analysoida helpommin. Osassa kysymyksistä oli strukturoitujen vastausvaihtoehtojen lisäksi avovastauksen vaihtoehto, mikäli vastaajilla oli vastaus, joka ei ollut ennakoitavissa. (Hirsjärvi ym., 2015)

4.2 Aineiston käsittely

Arvioimme kysymyksiä Webropol-sivuston omalla raportointityökalulla, jolla saimme määrällistä dataa aineistostamme. Data on syötetty myös Excel-taulukko-ohjelmaan, jossa monivalintakysymysten vastauksia on voitu tarkastella yhdellä raporttiaukeamalla. Exceliin syötettyjä vastauksia käytettiin myös tutkimuksessa esiintyvien taulukoiden ja kuvioiden tekoon. Emme käyttäneet datan analysointiin tilastollisia käsittelymenetelmiä, koska vastausten määrä oli määrällisesti pieni ja käsiteltävissä manuaalisesti. Määrällistä dataa pystyimme käyttämään laadullisesti sekä soveltamaan hypoteesiimme ja teoriataustaamme.

Kyselyn lopussa esitetyn vapaaehtoisen avokysymyksen vastausten käsittelyyn on käytetty kvalitatiivista lähestymistapaa, jossa luokittelimme vastauksia niissä esiintyvien mielipiteiden teemojen yhteneväisyyden perusteella. Avovastauksessa sai kommentoida tutkimusteemaa ja kertoa omia ajatuksia ja kokemuksia aiheeseen liittyen. Avovastauksia tuli 17 ja vastaukset on nimetty numeroin 1–17 etuliitteellä V, eli vastaaja.

Kysymyksiin 6 ja 7, jotka käsittelevät vastaajien nostamia tukia ja tulojen koostumista, tuli avovastausvaihtoehtoon ”muu, mikä” vastausmateriaalia, joka oli selkeästi tulkittavissa kuuluvan toiseen strukturoituun vastausvaihtoehtoon. Kysymys 7 tiedusteli niiden vastaajien tulojen lähdeä, jotka eivät nosta mitään Kansaneläkelaitoksen (Kela) tarjoamia tukia, jotka mainitaan kysymyksessä 6. Kyselylomakkeen laatimisessa oli tapahtunut virhe, joka salli tukia nostavien vastata toimintavirheellisesti myös kysymykseen 7. Tutkimustulosten luotettavuuden varmistamiseksi kysymyksiä vastaukset on manuaalisesti tarkistettu Excel-lomakkeella ja korjattu täsmäämään vastaajien tarkoitettua vastauskohtaa.

5 Tutkimustulokset

5.1 Opiskelijoiden ja heidän vanhempiensa koulutustaustan yhteys

Tutkimuksemme alakysymyksellä C ” Millainen yhteys on opiskelijoiden ja heidän vanhempiensa koulutustasoilla?” pyrimme etsimään mahdollista yhteyttä käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ja heidän vanhempiensa koulutustason välillä. Kysyimme, mikä on käsityön aineenopettajaopiskelijoiden ylin koulutustaso ennen opintojen aloitusta (Taulukko 1). Yli 60 % vastaajista on lukion toisen asteen koulutus, ammattitutkinnon on suorittanut 17 % ja niiden lisäksi toisen asteen kaksoistutkinnon on suorittanut 7 % vastaajista. Vastaajista 14 % on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon ennen käsityön aineenopettajaopintoja, heistä kaksi on kyselyn vastaushetkellä maisterivaiheen opiskelijoita.

Taulukko 1. Ylin koulutustaso ennen käsityön aineenopettajaopintojen aloitusta (n=42)

	Kaikki	
	n	%
Toisen asteen koulutus, lukio	26	62 %
Toisen asteen koulutus, ammattitutkinto	7	17 %
Toisen asteen koulutus, kaksoistutkinto	3	7 %
Alempi korkeakoulututkinto, kandidaatti tai AMK	6	14 %
Ylempi korkeakoulututkinto, maisteri tai YAMK	-	-

Tutkiaksemme koulutustason mahdollista periytyvyyttä, kysyimme vastaajien vanhempien ylintä koulutustasoa, mitä olemme kuvanneet Taulukossa 2. Hieman yli puolet vastaajien vanhemmista on käynyt toisen asteen koulutuksen. Korkeakoulutettuja vanhemmista oli 38 %. Perusasteen tutkinnon käyneitä oli vastanneiden vanhemmista 5 %.

Taulukko 2. Vanhempien koulutustausta (n=42)

	Vanhemmat		Äiti	Isä
	n	%	n	n
Perusasteen tutkinto	4	5 %	1	3
Toisen asteen koulutus	44	52 %	23	21
Korkeakoulututkinto	32	38 %	17	15
Tutkija-/tohtorikoulutus	1	1 %	0	1
Ei osaa sanoa	3	4 %	1	2

5.2 Opiskelijoiden toimeentulomuodot

Pohjatuksena tutkimuksen alakysymykselle A ”Kuinka käsityöaineiden opintojen suunnittelussa on otettu huomioon opiskelijoiden taloudelliset resurssit, eli opintorahan ja -lainan määrä suhteessa kurssien maksuihin?” selvitimme, mistä käsityön aineenopettajaopiskelijoiden tulot koostuvat. Opintotukea nostaa 83 % kaikista vastaajista. Puolet vastaajista nostaa opintolainaa, maisterin tutkintoa suorittavat opiskelijat enemmän, kuin kandidaatintutkintoa. Kandidaattitutkintoa suorittavat opiskelijat nostavat asumistukea huomattavasti enemmän (72 %), kuin maisterin tutkinnon opiskelijat (47 %). Vastaajista 81 % käy opintojen ohella palkkatöissä, edes satunnaisesti. (Taulukot 3 ja 4)

Taulukko 3. Opiskelijoiden nostamat tuet (n=42)

	Kaikki		Kandidaatti		Maisteri	
	%	n	%	n	%	n
Opintotuki	83 %	21	84 %	14	82 %	14
Opintolaina	52 %	12	48 %	10	59 %	10
Asumistuki	62 %	18	72 %	8	47 %	8
Aikuiskoulutustuki	5 %	2	8 %	-	-	-
Lapsilisä	5 %	1	4 %	1	6 %	1
Vanhempainraha	2 %	-	-	1	6 %	1
Elatustuki	2 %	1	4 %	-	-	-
Ei mikään näistä.	7 %	1	4 %	2	12 %	2

Taulukko 4. Käy opintojen ohella palkkatyössä (n=42)

	Kaikki		Kandidaatti		Maisteri	
	n	%	n	%	n	%
Kyllä	34	81 %	19	76 %	15	88 %
Ei	8	19 %	6	24 %	2	12 %

Tutkimuksemme mukaan Rauman käsityön aineenopettajaopiskelijat käyvät huomattavan paljon palkkatöissä. On kuitenkin huomioitava, että osa vastaajista työskentelee opintojen ohella joko kokopäiväisesti, osa-aikaisesti tai vain satunnaisesti. OKM:n opiskelijatutkimuksessa (2023) on vertailtu opiskelijoiden työssäkäyntiastetta tutkintotyypeittäin. Sen mukaan tilastovuonna 2021 alemman korkeakoulututkinnon työssäkäyntiaste oli 42,2 % ja ylemmän korkeakoulututkinnon 63,2 %. Tutkimuksessa mainitaan, että yliopisto-opiskelijoiden työssäkäynti opintojen ohella on yleisintä terveyden ja hyvinvoinnin aloilla, sekä kasvatusalloilla. Tarkastelimme tutkimuksemme kandidaattivaiheen ja maisterivaiheen opiskelijoiden vastauksien välisiä eroja ja havaitsimme, että

opintojen ohella palkkatyössä käy kandidaattivaiheen vastaajista 76 % ja maisterivaiheen 88 % (Taulukko 4). Tuloksena voidaan siis todeta, että maisterivaiheen opiskelijat käyvät hieman enemmän töissä opiskelujensa ohella, kuin kandidaattivaiheen opiskelijat.

5.3 Opiskelijoiden saamat taloudelliset tuet sekä materiaalilahjoitukset

Ulkopuolinen taloudellinen tuki ja materiaalilahjoitukset voivat auttaa opiskelijoita selviytymään vaivattomammin opinnoissa ja siksi halusimme alustuskysymyksen B ”Kuinka paljon taloudellista tai materiaalista tukea raumalaiset käsityön aineenopettajaopiskelijat saavat keskimäärin?” kautta selvittää näiden tukien laajuutta. Tutkimustuloksissa ilmeni, että 43 % vastanneista saa ulkopuolista tukea ruoka- ja päivittäistarvikkeisiin. Asiaa kommentoitiin muun muassa näin:

V12: Mikäli ei olisi puolisoa jakamassa arjen kuluja, ei opiskelu olisi mahdollista.

V6: (...) Pakolliset kulut (ruoka, vuokra yms) maksan puoliksi päivätöissä käyvän kumppanini kanssa.

Taloudellista tukea kurssimateriaalien hankintaan saa noin yksi viidesosa vastanneista ja heistä 78 % arvioi tarvitsevansa tällaista tukea useammalla kuin yhdellä kurssilla. Tuloksissa oli kuitenkin eroja kandidaatti- ja maisterivaiheen opiskelijoiden kesken. Tulosta ei kuitenkaan voida pitää kovinkaan merkittävänä, sillä vastaajia oli vähäinen määrä kaikkien vastaajien kesken. Emme myöskään eritelleet kyselylomakkeen kysymyksessä, mitä tällainen taloudellinen tuki voisi olla, vaan se jäi vastaajan itse pääteltäväksi. Taloudellista tukea ja sosioekonomisen aseman vaikutusta käsityön opintoihin oli kuitenkin kommentoitu seuraavanlaisesti vapaassa tekstikentässä:

V13: (...) Ymmärrän kyllä, jos on perhettä tai ei ollut säästöjä, että koulutus on ollut kallis.

V8: (...) Ennen menin suoraan kauppaan ostaa uutta, nyt katson ensin mitä minulta jo löytyy kotoonta tai menen kierätyskeskuksiin yms. En voi kiistää etteikö tällaiset "ylimääräiset" kulut aiheuta lisää stressiä (...)

Kysyimme myös, ovatko käsityön opiskelijat saaneet materiaalilahjoituksia ja jos ovat, niin pyysimme heitä arvioimaan saatujen lahjoitusten arvoa euroissa. Materiaalilahjoituksiksi määrittelimme sellaisen lahjoituksen, jonka vanhemmat, ystävät tai puoliso on opiskelijalle ostanut tai lahjoittanut ilman, että opiskelija on joutunut siitä itse maksamaan. 57 % vastanneista kertoi saaneensa materiaalilahjoituksia (Taulukko 5). Voimme myös päätellä taulukon avulla, että nykyiset kandidaattivaiheen opiskelijat saavat enemmän materiaalilahjoituksia, kuin mitä maisterivaiheen opiskelijat ovat saaneet ollessaan kandidaattivaiheen opiskelijoita. Jos

tarkastelemme vastauksia kokonaisuutena, materiaalilahjoitusten määrä ei kasva sitä mukaa, kun opinnot etenevät. Tämä voi selittyä sillä, että maisterivaiheen opiskelijat käyvät enemmän töissä kuin kandidaatin vaiheessa olevat opiskelijat (Taulukko 4).

Taulukko 5. Materiaalilahjoitusten arvo opintojen aikana (n=42)

€	Kaikki		Kandidaatti		Maisteri	
	n	%	n	%	n	%
< 20	3	13 %	2	13 %	1	11 %
20–50	8	33 %	4	27 %	4	45 %
50–150	7	29 %	4	27 %	3	33 %
150–300	5	21 %	4	27 %	1	11 %
300–500	1	4 %	1	7 %	-	-
> 500	-	-	-	-	-	-

Tarkasteltaessa vastaavaa kysymystä töissä käyvien ja ei töissä käyvien välillä, paljastui työssäkäyvien saavan enemmän materiaalilahjoituksia kuin ei työssäkäyvät opiskelijat. 62 % vastanneista työssäkäyvistä opiskelijoista kertoi saavansa palkan lisäksi materiaalilahjoituksia ulkopuolelta, kun taas 63 % opiskelijoista, jotka eivät käy opintojensa ohessa töissä, eivät saa materiaalilahjoituksia lainkaan (Taulukko 6). Koska vastaajia oli suhteellisen vähän, emme voi johtaa tästä sen suurempia johtopäätöksiä. Opetussuunnitelman mukainen käsityöopintojen sijoittelu voi vaikuttaa tulokseen, sillä kandidaattivaiheen opiskelijat tekevät ensimmäisenä kahtena vuonna paljon käsityöopintoja, kun taas maisterivaiheessa käsityöopintoja on suhteellisen vähän.

Taulukko 6. Materiaalilahjoitusten saaminen (n=42)

	Työssäkäyvät opiskelijat		Ei työssäkäyvät opiskelijat	
	n	%	n	%
Kyllä	21	62 %	3	38 %
En	13	38 %	5	63 %

5.4 Käsityön aineenopettajaopiskelijoiden kokemus oman toimeentulonsa riittävydestä

Selvitettyämme opiskelijoiden omaa sekä vanhempien koulutustaustaa sekä sitä, mistä opiskelijan tulot koostuvat, halusimme tietää, kokevatko käsityön opiskelijat oman toimeentulonsa riittäväksi suhteessa kurssitöiden ja kurssien maksuihin. Kyselyyn vastanneista kolmasosa koki, etteivät heidän tulonsa riittäneet kattamaan kurssimaksuja ja materiaalikustannuksia pakollisten asumis- ja

ruokakustannuksien jälkeen (Taulukko 5). Kun tuloksia tarkastellaan kokonaisuutena, niin 57 % opiskelijoista kokee, että heidän tulonsa riittävät pakollisten menojen jälkeen kurssimaksujen ja kurssityömateriaalien maksamiseen. Eroa syntyi kandidaatin ja maisterin tutkintoa suorittavien välillä, sillä 41 % maisterintutkintoa opiskelevista koki, etteivät tulot riitä pakollisiin käsityön opiskelukustannuksiin. Tuloksistamme ei voi suoraan päätellä, miksi maisterivaiheen opiskelijat kokevat tulojen riittävyyden vähemmäksi. Käsityön aineenopettajakoulutuksen kandidaattiohjelman ja maisteriohjelman opetussuunnitelmia vertaillaessa voi huomata, että taloudellisia panostuksia vaativat materiaali-intensiivisimmät opinnot, eli käsityökasvatuksen perus- ja aineopinnot, sijoittuvat kandidaattivaiheen opintoihin (Turun yliopisto, Opinto-opas 2022–2024, Kasvatustieteiden tiedekunta). Maisterivaiheen opiskelijat kuitenkin kommentoivat tulojen riittävyydestä ja omasta taloudellisesta tilanteestaan näin:

V4: Usein kurssien yksittäisen kurssin 10-20€ kurssi maksu ei olisi ongelma, mutta usein kursssia on moni ja summa voi olla jopa satasia...

V3: (...) Muutama eurokin voi pienituloiselle opiskelijalle olla liikaa. Kurssimaksut, materiaalikustannukset ja työvaatteiden hankintakustannukset voivat pahimmassa tapauksessa johtaa opintojen keskeyttämiseen.

V9: Vaatetuksen opintojaksolla kurssityön materiaaliksi opettajat kielsivät epäsuorasti halvan kankaan käytön. (...)

Taulukko 7. Kokee tulojen riittävän kurssimaksujen ja kurssityömateriaalien maksamiseen muiden pakollisten menojen jälkeen (n=42)

	Kaikki		Kandidaatti		Maisteri	
	n	%	n	%	n	%
Kyllä	24	57 %	14	56 %	10	59 %
Ei	13	31 %	6	24 %	7	41 %
Ei osaa sanoa	5	12 %	5	20 %	-	-

Kandidaattivaiheen opiskelijoiden avoimissa vastauksissa oli hieman eroja. Osa opiskelijoista oli sitä mieltä, että ei koe taloudellisella tilanteellaan olevan vaikutusta käsityön opintoihin, osa mainitsi olleensa yllättynyt useista pakollisista kustannuksista, osa taas kritisoi omatoimityöskentelyn ja vapaa-ajan välistä suhdetta ja sitä, ettei yliopistossa kannusteta opiskelun ohessa työn tekemiseen.

V7: Oma kokemukseni ja näkemykseni on, että nykyään isolla osalla opiskelijoista on hyvä taloudellinen tilanne elämäntilanteeseen nähden. Kyse on lähinnä siitä, mihin rahaa haluaa käyttää. (...)

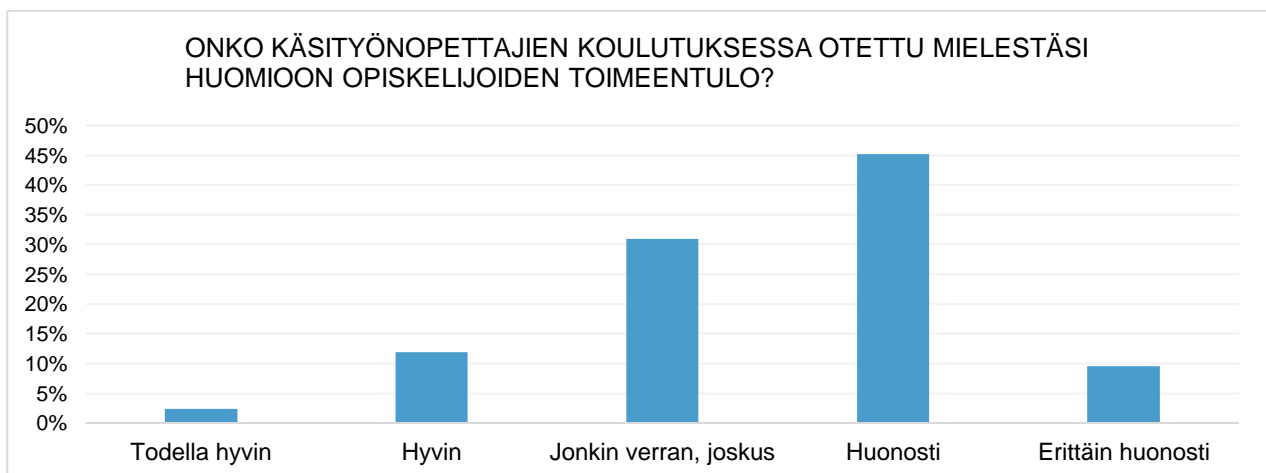
V8: *Koen itse, että kursseihin liittyvät maksut ovat lähinnä olleet suuri yllätys minulle. Se ei kuitenkaan ole estänyt hankkimista materiaaleja, se vain on hieman hankaloittanut. Positiivisena asiana se on lisännyt oman luovuuden käyttöä, ja kierrätys materiaalejen hyödyntämistä. (..)*

V11: *(..) Tuntuu, että Rauman OKL:ssä myös paheksutaan töiden tekemistä opiskelujen ohessa. Jo ensimmäisellä viikolla meille sanottiin vahvasti tyyliin, ettei työt saa millään tavalla häiritä opiskelua ja ettei kannata. Kuitenkin pitäisi olla koko ajan rahaa laittaa erilaisiin maksuihin. (..)*

5.5 Taloudellisen tilanteen vaikutus käsityöopintoihin

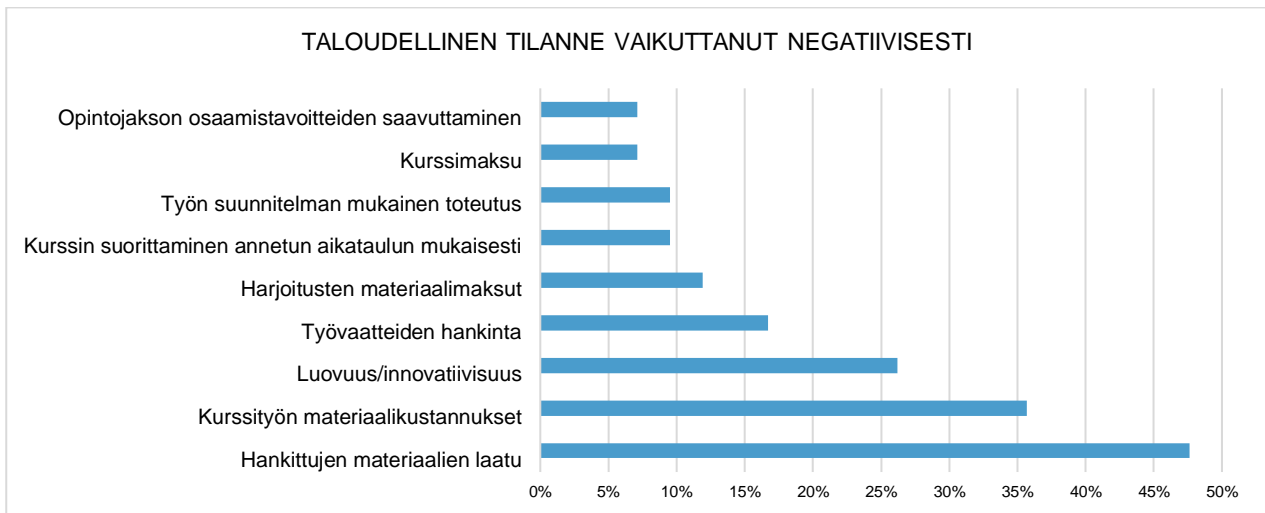
Tutkimuksellamme pyrimme vastaamaan kysymyksiin miten sosioekonominen tausta vaikuttaa käsityöopintoihin ja kuinka opiskelijat kokevat, että heidän taloudellinen tilanteensa on otettu huomioon opintojen suunnittelussa. Vastanneista 36 % koki, että omalla taloudellisella tilanteella on ollut negatiivista vaikutusta käsityöopintoihin. Kandidaattivaiheen ja maisterivaiheen opiskelijoiden vastauksien välillä esiintyi eroja. Kandidaattivaiheen opiskelijoista noin kolmasosa oli sitä mieltä, että taloudellinen tilanne on vaikuttanut käsityöopintoihin negatiivisesti, mutta maisterivaiheen opiskelijoiden keskuudessa osuus oli 47 %. Taloudellisen tilanteen maisteriopiskelijoista koki positiiviseksi vaikutuksen opintoihin vain 6 %, kun taas kandidaattivaiheen opiskelijoista luku oli 20 %.

Vaikka puolet vastanneista vastasi, ettei omalla taloudellisella tilanteella ollut mitään vaikutusta omiin opintoihin, niin merkittävää oli se, että lähes sama määrä (55 %) koki, ettei koulutuksessa oteta huomioon opiskelijoiden toimeentuloa (Kuvio 1). Kolmas osa vastasi, että se on otettu huomioon jonkin verran tai joskus ja vain 14 % vastasi, että opiskelijoiden toimeentulo on otettu huomioon hyvin tai erittäin hyvin (Kuvio 1).

Kuvio 1. Kuinka käsityöopettajien koulutuksessa on opiskelijoiden mielestä otettu huomioon opiskelijoiden toimeentulo (n=42)

Kartoitimme opiskelijoiden taloudellisen tilanteen vaikutusta käsityön valmistusprosessiin sekä vaatimuksien mukaiseen kiitettävään kurssityöhön kysymällä mihin taloudellinen tilanne on vaikuttanut negatiivisesti. Lähes puolet vastanneista arvioi, että taloudellinen tilanne on vaikuttanut negatiivisesti hankittujen materiaalien laatuun sekä 36 % mainitsen sen vaikuttaneen kurssityön materiaalikustannuksiin (Kuvio 2). Melkein kolmasosa vastanneista myös kertoi innovatiivisuuden ja luovuuden kärsivän taloudellisen tilanteensa takia.

Kuvio 2. Taloudellisen tilanteen negatiiviset vaikutukset (n=42)

Kyselytutkimus käsityön aineenopettajaopiskelijoiden taloudellisesta toimeentulosta poiki myös erilaisia vinkkejä sekä ihmettelyä siitä, kuinka muiden tulot eivät riitä. Myös opiskelijoiden yksityiselämää sekä vapaa-ajan viettoa kommentoitiin.

V1: (...) Sijoituksiin menee vuodessa noin 1000-1500 euroa. Autoa pidän myös vuoden ympäri. Kaupassa panostan enemmän hintaan kuin laatuun. Kurssien materiaalimaksut ovat olleet joitakin euroja. Ihmettelen suuresti jos opiskelijalla ei ole näihin varaa.

V2: Kurssityön materiaalien hankinnoissa kannattaa hyödyntää kimppatilauksia jolloin saanut taas hintaa alaspäin. (...) Kustannukset saa varmasti pidettyä siedettävänä kunhan jaksaa nähdä hieman vaivaa.

V6: (...) Käsityön aineenopettajaopiskelijan on hyvä hakea apurahaa, mikäli löytää sopivia. Itse olen saanut noin 650-1000€ per vuosi.

V7: (...) Joitakin kertoja olen kuullut opiskelijoilta valituksia koulun aiheuttamista kustannuksista (...) mutta samaan aikaan nämä opiskelijat mm. matkustelevat, ajavat omalla autolla ja/tai shoppailevat. Jokainen saa toki käyttää rahansa miten haluaa, mutta on hieman vääristävää tällaisessa tilanteessa vedota siihen, ettei ole varaa.

Muutama vastanneista myös kommentoi taloudellisen tilanteen negatiivista vaikutusta avoimeen tekstikenttään:

V10: (...) *Materiaalivalintoihin se on jonkin verran vaikuttanut, ja useamman kerran olen päätenyt johonkin edullisempaan materiaaliin alkuperäisen suunnitelman sijaan.*

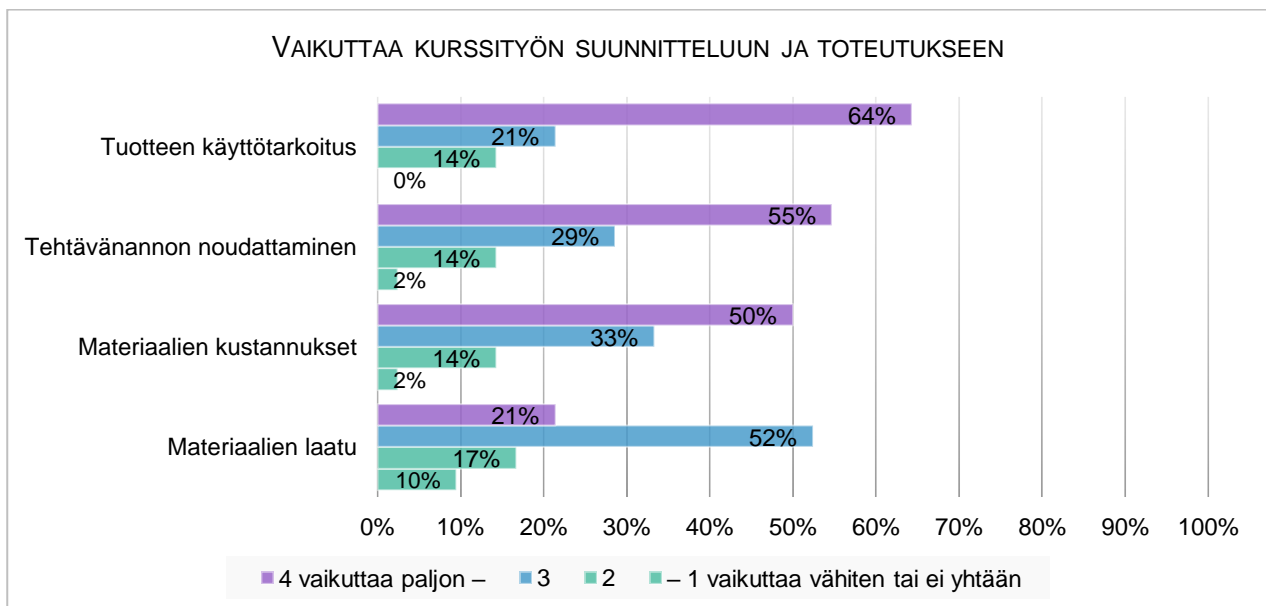
V12: (...) *Kurssi töiden suunnittelu on aloitettava mieltimällä mitä materiaalit maksaa, ja lähteä siitä alaspäin mitä on mahdollista toteuttaa. (...)*

Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan arvioinnissa käytetään tiedekunnan Intranetin mukaan asteikkoa 1–5 tai asteikkoa hyväksyty/hylätty. Numeroasteikolla 5=erinomainen, 4=kiitettävä, 3=hyvä, 2=tyydyttävä, 1=välttävä ja 0=hylätty (intranet.utu.fi). Kolmasosa vastaajista kertoi, että oma taloudellinen tilanne on vaikuttanut negatiivisesti mahdollisuuteen valmistaa vaatimuksen mukainen kiitettävä kurssityö. Heistä jokainen myös arvioi taloudellisen tilanteensa vaikuttaneen arvosanaan useamman kuin kerran.

V9: (...) *En tiedä olisiko arvosanani ollut 5, jos olisin ostanut kalliin materiaalin halvan lakanakankaan sijaan... (...)*

V3: (...) *Kurssien ja niillä käytettävien materiaalien tulisi pääosin olla opiskelijoille ilmaisia. Vaihtoehtoisesti voi tietysti hankkia kalliimpiakin materiaaleja, mutta materiaalien hinnan tai työn koon ei pitäisi vaikuttaa arvosanaan (...)*

Tutkimuksella selvitimme, paljonko materiaalien laatu, niiden kustannukset, tuotteen käyttötarkoitus ja tehtävänannon noudattaminen vaikuttavat kurssityön suunnitteluun asteikolla 1–4 (1= vaikuttaa vähiten, 4= vaikuttaa paljon) (Kuvio 3). Tarkoituksenamme oli tällä tavoin selvittää, kuinka paljon opiskelijat mieltivät kustannuksia jo kurssityön suunnitteluvaiheessa.

Kuvio 3. Kurssityön suunnitteluun ja toteutukseen vaikuttavat asiat (n=42)

Vastaajista 64 % kertoi, että tuotteen käyttötarkoitus vaikuttaa paljon siihen, miten kurssityönsä suunnittelee ja toteuttaa. 55 % vastanneista myös nimesi tehtävänannon noudattamisen yhtenä paljon vaikuttavana tekijänä ja puolet vastanneista lisäsi materiaalien kustannukset samaan kategoriaan. Vähiten vaikutusta kurssityön suunnitteluun ja toteutukseen koettiin olevan sillä, minkä laatuista materiaalia käyttää.

6 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millä tavoin sosioekonominen asema vaikuttaa käsityön aineenopettajaopiskelijoiden aineenhallinnallisten taitojen kehittymiseen ja opinnoissa etenemiseen. Opiskelijoiden käsitykset omien resurssien vaikutuksesta opintojen etenemiseen vaihtelevat. Osa vastaajista koki sosioekonomisen taustan vaikutukset käsityön aineopinnoissa pärjäämiselle vähäisiksi, ja toiset pitivät vaikutuksia merkittävinä.

6.1 Käsityön aineenopettajaopiskelijoiden koulutustaustan periytyvyys

Tutkimustulokset osoittavat, että suuri osa käsityön aineenopettajaopiskelijoista on suorittanut lukion toisen asteen koulutuksena ennen opintojen aloittamista. Vanhempien koulutustaustaa tarkasteltaessa havaitaan, että hieman yli puolet vastaajien vanhemmista on käynyt toisen asteen koulutuksen. Korkeakoulutettujen vanhempien osuus on suhteellisen suuri, 38 %, mikä viittaa siihen, että koulutustaso periytyy vahvasti käsityön aineenopettajaopiskelijoiden kohdalla. On kuitenkin huomionarvoista, että kasvatusalojen opiskelijoiden vanhempien koulutustausta eroaa hieman yleisestä trendistä, sillä vaikka korkeakoulutettujen vanhempien osuus on merkittävä, se on pienempi, kuin kasvatusaloilla yleisesti (Saari ym., 2020). Vanhempien koulutustaso saattaa asettaa haasteita taloudellisen tuen ja avustusten tarjoamiselle opiskelijoille, joiden vanhemmilla ei ole korkeakoulututkintotaustaa.

6.2 Työssäkäyvien ja ei työssäkäyvien opiskelijoiden materiaalilahjoitusten eroavaisuudet

Aiemmissä tutkimuksissa on todettu, että työläistaustaiset opiskelijat saavat vähemmän taloudellista tukea, kuin keskiluokkaisista perheistä tulleet opiskelijat (Mikkonen & Korhonen 2019). Tämä on linjassa saatuihin tuloksiimme. Sosioekonominen tausta on yhteydessä opiskelijoiden saamiin taloudellisiin ja materiaalsiin tukiin. Tutkimustuloksiemme mukaan työssäkäyvät opiskelijat saavat materiaalilahjoituksia enemmän, kuin ei työssäkäyvät opiskelijat. Voimme todeta, että kuukausittaisissa kustannuksissa on huomattavia eroja opiskelijoiden sosioekonomisen taustan myötä. Kun opiskelijalla on voimavaroja ja mahdollisuus käydä töissä, saa hän enemmän lahjoituksia, mikä keventää taloudellista tilannetta kuukausittain. Tämä osoittaa, että pienituloiset opiskelijat ovat merkittävästi huonommassa asemassa toisten kanssaopiskelijoiden kanssa. Tulosta voidaan myös arvioida niin, että suurin osa vastanneista saa materiaalilahjoituksia sekä käyvät töissä samaan aikaan. Liiallisia johtopäätöksiä ei-työssäkäyvien opiskelijoiden

materiaalilahjoitusten saamasta määrästä, me emme voi tehdä, sillä heitä (n=8) oli vähän suhteessa työssäkäyviin (Taulukko 7).

Terveiden ja hyvinvointilaitoksen (THL, 2024) mukaan pienituloisilla henkilöillä on eniten toimintakyvyn ongelmia. Sosioekonominen asema myös pyrkii kuvailemaan yksilön henkisiä ja sosiaalisia voimavaroja suhteessa aineellisiin voimavaroihin. Avoimissa vastauksissa kävi ilmi, että osa opiskelijoista hankkivat materiaaleja kierrätyskeskuksista, kirpputoreilta tai kysyvät muita opiskelijoita mukaan materiaalihankintoihin, jolloin kokonaiskustannukset voivat jäädä pienemmäksi. Tällainen toiminta kuitenkin vaatii opiskelijalta henkisiä, sosiaalisia ja aineellisia voimavaroja, sillä saadut lahjoitukset voi olla tarpeen noutaa pidemmältä matkalta, niitä täytyy etsiä sekä kysellä. Lisäksi saatujen materiaalilahjoitusten tarkoituksen mukainen säilyttäminen voi koitua hankalaksi, jos itsellä ei ole mahdollisuuksia säilyttää esimerkiksi suuria puulautoja tai metalliputkia kotonaan, lapsuudenkodissaan tai ystävällä. Kampuksemme tarjoaa pientä säilytysmahdollisuutta puu- ja metallitarvikkeille, mutta muiden tarvikkeiden säilytysmahdollisuutta ei opiskelijoille ole tarjolla. Emme tutkimuksessamme myöskään kysyneet, mistä näitä materiaalilahjoituksia mahdollisesti on saanut ja kuinka ne on saanut fyysisesti itselleen, joten emme voi tehdä aiheesta sen enempää tulkintoja. Tämän kokonaisuuden selvittäminen vaatisi lisätutkimusta. Perhetausta saattaa kuitenkin mahdollistaa erilaisia materiaalisia ja tilallisia resursseja opiskelijoille.

Kun tarkastellaan saatujen materiaalilahjoitusten määrää, joka kolmas vastaajista kertoo materiaalilahjoitusten arvioidun rahallisen arvon sijoittuvan 50–300 euron välille. Emme tutkimuskysymyksessämme eritelleet sitä, millä tavoin materiaalien arvoa tulisi arvioida, vaan vastaaja sai tehdä arvionsa itse. Koska materiaalin arvon määritelmä oli vapaa, voi todellisuudessa lahjoitusten rahallinen arvo vaihdella.

6.3 Käsityön aineenopettajaopiskelijoiden taloudellinen haavoittuvuus

Tutkimustulokset käsityön aineenopettajaopiskelijoiden toimeentulosta antavat kuvan siitä, että suuri osa opiskelijoista on riippuvainen opinto- ja asumistuesta sekä he joutuvat turvautumaan myös opintolainaan. Lisäksi vaikuttaa siltä, että opintojen ohella tehtävän työn tarve on merkittävä, jotta opiskelijat voivat kattaa elinkustannuksensa. Työaika on tietenkin poissa opiskelijoiden opintoihin tarkoitettusta ajasta ja/tai vapaa-ajasta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön Eurostudent -opiskelijatutkimuksista (2020, 2023) on havaittavissa, että opiskelijoiden taloudellinen tilanne on kiristynyt, ja he joutuvat turvautumaan lainarahoitukseen

kattaakseen elinkustannuksensa. Työssäkäynti opintojen ohella näyttää olevan välttämätöntä monille opiskelijoille, jotta he voivat rahoittaa opiskeluaikansa. On kuitenkin otettava huomioon, että tutkimuksessamme ei kysytty tarkemmin opiskelijoiden henkilökohtaisia motivaationlähteitä opiskelun ohella työskentelyyn. Työssäkäyntiä voi motivoida myös esimerkiksi työkokemuksen saaminen.

Opintojohtosäädöksen mukaan Turun yliopiston tutkintokoulutusten opintojen tulee olla maksuttomia, mutta henkilökohtaiseen käyttöön päätyvistä oppimateriaaleista voidaan periä maksu (Opintojohtosääntö 2022). Koska käsityön aineopinnoissa valmistetaan materiaa, jonka voidaan katsoa olevan tulevaa opiskelijan opetusmateriaalia tai muusta syystä henkilökohtaiseen käyttöön päätyvää, monet kustannukset niin sanotusta maksuttomasta tutkintokoulutuksesta päätyvät opiskelijan maksettavaksi. Olisimme uteliaita tietämään, miten tätä opintojohtosäännön kohtaa valvotaan, ja missä tutkinnoissa sitä sovelletaan ja kuinka paljon. Jatkotutkimus käsityön aineopintojen kurssisuorituksiin liittyvien kulujen keskiarvosta voisi tuoda tarvittavaa dataa koulutuksen kustannusarviosta. Mikäli koulutuksen kokonaiskustannuksia voidaan pitää merkittävänä kustannuksena, joka vaikuttaa negatiivisesti opiskelijan talouteen ja opinnoissa pärjäämiseen, tulisi kustannusarvion mielestämme olla koulutukseen hakevien tiedossa. Toivomme yliopiston lisäävän omia resurssejaan ilmaisten materiaalien hankinnassa ja tarjoavan opiskelijoille parempia mahdollisuuksia saada tarvitsemansa materiaalit. Mikäli tämä ei olisi mahdollista, suosittelemme yliopiston ottavan huomioon opiskelijoiden työnteon tarpeellisuuden opiskelun joustavalla toteutuksella.

6.4 Käsityön aineenopettajaopiskelijan taloudellisen tilanteen merkitys käsityöopintoihin

Taloudellisen tilanteen negatiivinen vaikutus käsityön aineenopettajaopiskelijoiden käsityöopintoihin on merkittävä. Jos tarkastelemme viitekehystä, mikä määrittelee opiskelijan työn suunnittelun ja toteutuksen, merkittävimpinä ohjaavina tekijöinä on opiskelijan sosioekonomisen taustan merkitys siihen, kuinka käsityön opintoja toteuttaa. Opiskelijalle annetaan vapaus suunnitella valmistettava kurssityö, kuitenkin niin, että didaktikon ehdot täytyvät. Ehtoina voi olla muutamien eri tekniikoiden käyttö tai tuotteen käyttötarkoitus.

Turun yliopiston opintojohtosäännön (2022) mukaan, yksi opintopiste vastaa 27 tuntia opiskelijalta vaadittavaa työtä. Tutkinnon suorittaminen tavoiteajassa edellyttää keskimäärin 60 opintopistettä lukuvuodessa, mikä vastaa 1600 tunnin työmäärää. Kun opintojen työmäärän lisäksi oma

toimeentulo vaatii työntekoa, voi joillekin opiskelijoille tämä olla liikaa. Niin kuin Perttola (2023) toteaa, työnteko opintojen ohella aiheuttaa jaksamisen ja ajankäytön ongelmia, erityisesti opettajankoulutuksessa työmäärän koetaan olevan yksi kuormittavimmista tekijöistä opinnoissa. Kuten yksi tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista kommentoi, kurssityön valmistaminen vaatii opiskelijalta rahallista panostusta sekä aikaa, sillä moneen kurssiin on sisällytetty suuri määrä omatoimityöskentelyä, jonka on määrä tapahtua oppituntien ja luentojen ulkopuolella. Vaikka Turun yliopiston käsityön aineenopettajaopiskelijoilla on käytössään Rauman kampuksen käsityötilat ja -koneet viikon jokaisena päivänä, ei omatoimityöskentelyä ole aina helppoa sovittaa omien opintojensa, työaikojen ja vapaa-ajan kanssa. Käsityötiloja ja -luokkia kun käyttävät useat eri ryhmät, jolloin nämä ovat varattuina ja näin ollen omatoimityöskentely täytyy sijoittaa sellaisiin ajankohtiin, jolloin ryhmäopetusta kyseisissä tiloissa ei ole.

V12: (...) Käsityön opiskelijoilla on myös lähes kaikki opetus läsnäolovelvollista, joten töissä käynti on tehty melko mahdolliseksi. Kässällä myös on erittäin paljon töitä virallisen kouluajan jälkeen, on mahdotonta olla samaan aikaan töissä tienaamassa kurssimaksuja ja olla metalli töissä koululla. (...)

Vaikka tutkimuksissa on osoitettu, että toimeentulovaikkeudet ovat toiseksi suurin opintojen etenemisen häiriötekijä (Perttola 2023, Saari ym., 2020), niin kasvatusaloiilla opiskeleville on hyvin yleistä käydä töissä opintojensa ohella. Merkittävä ero syntyi Rauman käsityön aineenopettajaopiskelijoiden työssäkäyvien määrän (76 %) ja valtakunnallisesti kasvatusaloiilla opiskelijoiden välillä (42,2 %). Joka kolmas myös vastaaja kokee, etteivät heidän kuukausittaiset tulonsa riitä kurssimaksujen ja kurssityön materiaalien hankintaan pakollisten elinkustannuksien jälkeen. Tämä osaltaan voi selittää sitä, minkä vuoksi käsityön aineenopettajaopiskelijat käyvät huomattavasti enemmän töissä opintojensa ohella, kuin valtakunnallisesti verrattuna kasvatusaloiilla opiskeleviin opiskelijoihin.

Ehdotamme käsityön aineenopettajaopiskelijoiden taloudellisen tilanteen seuranta ja mahdollisia tukitoimia, jotta opiskelijat voivat keskittyä opintoihinsa ilman suurta taloudellista huolta. Näin myös varmistettaisiin se, että yliopistostamme valmistuvat käsityön aineenopettajat olisivat tieto- ja taitotaidoiltaan tasavertaisia. Tämä lisäisi myös koko yliopiston arvostusta käsityön ja opettajien keskuudessa. Panostukset käsityön aineenopettajaopiskelijoiden – ja samalla kaikkien opettajaksi opiskelevien – hyvinvoinnin ja mielenterveyden hyväksi, lisäävät koulutuksen vetovoimaa, mielekkyyttä sekä tuottaisivat taloudellisia saatavia yliopistolle ja tiedekunnalle.

7 Pohdinta

7.1 Tutkimuksen uskottavuus ja eettisyys

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa suositellaan käytettäväksi sanaa uskottavuus (Lincoln & Guba 1985), joka sisältää neljä eri ulottuvuutta: vastaavuus, siirrettävyys, luotettavuus ja vahvistettavuus. Vastaavuudella pyritään esittämään se, kuinka tutkimuksen tuottamat rekonstruktiot tutkittavien todellisuuksista vastaavat alkuperäisiä konstruktioita eli kuinka tutkimuksemme vastanneiden opiskelijoiden todellisuus vastaa jo tutkittuun tietoon perustuvaan opiskelijoiden todellisuuteen, kuten toimeentuloon ja yhteiskuntaluokka-asemaan. Siirrettävyydellä voidaan arvioida sitä, saataisiinko samanlaisia tutkimustuloksia, jos tutkimusasetelmamme siirrettäisiin toiseen kontekstiin, samanlaiseen ympäristöön. Kvalitatiivinen tutkimus on yleensä ainutkertaista ja prosessiluontoista, jolloin sen reliabiliutta eli mittausvirheettömyyttä pyritään kuvaamaan koko tutkimuksen luotettavuuden arvioinnilla sekä objektiivisuutta arvioidessa tulisi puhua vahvistettavuudesta. Vahvistettavuudella laadullisessa tutkimuksessa tarkoitetaan sitä, että erilaisin tekniikoin varmistetaan tutkimuksen sovellettavuudesta ja arvosta. Tutkijan tulee siirtää neutraalisuutensa aineistoon, eikä tutkijan omaa näkemystä tai maailmankatsomustaan tulisi näkyä aineiston tulkinnassa tai tulosten analyysissä (Soininen & Merisuo-Strom 2009).

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan myös kuvailla tutkijoiden tarkan selostuksen avulla. Tutkijoiden tulee kuvailla tutkimuksen kulkua kaikissa sen vaiheissa sekä tehdä keskeisiä luokituksia aineiston analyysissä, jotta lukijalle on selvää, millä perusteilla luokittelut on tehty (Hirsjärvi ym., 2015). Olemme pyrkinneet aineiston analyysissä luomaan erilaisia kappaleita sekä selittämään mahdollisimman tarkasti, miksi olemme asiaa tutkineet ja mihin tutkimuskysymykseen saadut tulokset vastaavat. Olemme myös käyttäneet sitaatteja avoimesta kysymyksestä puolueettomasti. Arvioitaessa tutkimuksemme uskottavuutta kokonaisuutena herää kysymys siitä, olisiko saadut tutkimustulokset samanlaisia, jos tutkimus toistettaisiin esimerkiksi muutaman vuoden kuluttua. Muuttuva yhteiskunnallinen taloustilanne sekä mahdolliset sosiaaliturvaan tehtävät muutokset vaikuttavat opiskelijoiden toimeentuloon sekä pitkällä aikavälillä myös yhteiskuntaluokka-asemaan. Emme voi tietää, kuinka opiskelijoiden toimeentulo, maailman taloustilanne tai hyvinvointivaltion sosiaaliturvajärjestelmä muuttuu vai pysyykö se ennallaan. Näin ollen, tuloksemme kuvaa tämänhetkistä opiskelijoiden sosioekonomista tilannetta ja voimme pitää sitä uskottavana kuvauksena viimeisten vuosien ajalta.

Aineistomme perustuu pieneen otantaan (n=42) Turun yliopiston Rauman kampuksen käsityökasvatuksen opiskelijoista, mutta pidämme tutkimuksen otantaa kyllin tarkkana otantana tarkastelemaan sosioekonomisen aseman vaikutuksia opiskelijoiden käsityöopintoihin. Tutkimuksen uskottavuutta parantaisi isomman aineiston kylläisyys, mutta tapauksessa uskottavasti toistu ilmiön yleisempi taso (Hirsjärvi ym., 2015).

Tutkimuksen uskottavuus ja tutkijoiden eettiset ratkaisut ovat erottamattomia, sillä uskottavuus nojaa siihen, että tutkimuksessa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK 2012) määrittelee tutkimusetiikan niin, että oikeita tutkimustapoja noudatetaan eettisesti vastuullisesti ja niitä edistetään tutkimustoiminnassa. Lisäksi on tärkeää tunnistaa tieteeseen kohdistuvat loukkaukset ja epärehellisyys sekä torjua niitä kaikilla tieteenaloilla. TENK kuitenkin erottelee tieteellisen vilpin, jolla tarkoitetaan vääristeltyjä ja luvottomasti lainattujen havaintojen ja tulosten esittämistä, ja aidot tieteelliset tulkinta- ja arviointierimielisyydet toisistaan. On kuitenkin tärkeää, että tutkijat ymmärtävät hyvän tieteellisen käytännön noudattamisen vastuun (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Laadullisessa tutkimuksessa eettisyys rakentuu kahdesta eri pääkohdasta: lähteiden käytöstä sekä eettisestä kestävydestä. Lähteiksi on valittava luotettavat ja ajankohtaiset lähteet. Eettisellä kestävyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen on muodollisesti kierryttävä tutkimuksen luotettavuus- ja arviointikriteereihin, ilman että kriteerit ovat tutkijoille vain tarkistuslistoja. Toisin sanoen tutkijoiden tutkimuksen tekoa ohjaa eettinen sitoutuneisuus. Tutkijoiden vastuu tutkimuksensa aiheen eettisyydestä on pysyvä. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että ihmisoikeudet ovat eettinen perusta ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Tutkimukseemme osallistuminen on ollut vapaaehtoista eli ketään ei ole pakotettu osallistumaan tutkimukseen ja siihen osallistuminen on voitu keskeyttää missä vaiheessa tutkimusta tahansa. Emme ole käyttäneet keskeytyneitä vastauslomakkeita osana tutkimustamme. Emme ole aiheuttaneet osallistuville tarkoituksellista vahinkoa ja heidän hyvinvointinsa on asetettu kaiken edelle. Olemme noudattaneet eettisiä ohjeita tutkimusta tehdessämme sekä turvanneet vastaajien anonymiteetin niin, ettei kukaan vastaaja ole tunnistettavissa. Ymmärsimme jo tutkimusaihetta valitessamme, että tutkimuskysymykset voivat olla arkaluontoisia ja yksityisiä, minkä vuoksi laadimme ensiksi kokeilulomakkeen eli pilottitutkimuksen (Hirsjärvi ym., 2015), jonka lähetimme omalle opintoryhmällemme palautteen antoa varten. Palautteen kysymysten sensitiivisyydestä ja ymmärrettävyydestä saatuamme, poistimme kokeilulomakkeen ja sen vastaukset. Emme ole käyttäneet kokeilulomakkeen vastauksia osana tutkimusanalyysyä.

7.2 Sosioekonomisella asemalla vaikutusta käsityöopintoihin

Saatujen tulosten valossa saamme käsityksen, että osa opiskelijoista kokee opinnoissa etenemiseen vaadittavan omakustanteisuuden vaikuttavan opintojen ja kurssitöiden laatuun. Kun opiskelijoiden taloudellinen tilanne on epävarma, he saattavat joutua tekemään kompromisseja materiaalivalinnoissaan ja valitsemaan edullisempia vaihtoehtoja, jotka eivät välttämättä ole optimaalisia oppimistavoitteiden kannalta. Esimerkiksi halvempien materiaalien käyttö saattaa rajoittaa opiskelijoiden mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia tekniikoita tai työstää materiaaleja laadukkaasti. Tämä voi heijastua oppimistuloksiin ja vaikuttaa opiskelijoiden valmiuksiin soveltaa oppimiaan taitoja käytännössä. Mielestämme tuloksien pohjalta olisi tärkeää tarkastella Turun yliopiston Rauman kampuksen käsityön opetussuunnitelmaa uudestaan siitä näkökulmasta, mikä on taloudellisesti saavutettavissa jokaiselle opiskelijalle. Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) suosittelee, että jotta eriarvoisuutta voitaisiin ehkäistä, tulisi estää eriarvoisia seurauksia.

Taloudellisen tilanteen koettiin vaikuttavan negatiivisesti kurssityön materiaalien laatuun ja kokonaiskustannuksiin sekä innovatiivisuuteen ja luovuuteen kurssityötä suunniteltaessa. Jos syvennymme tähän tulokseen tarkemmin, voi tämä vaikuttaa myös merkittävästi käsityötaitojen kehittymiseen opintojen aikana ja siihen, että valmistuneen käsityön opettajan taitotaso voi olla heikompi tai suurempi kuin toisen, riippuen hänen sosioekonomisesta asemastaan. Vaikka koulutuksessamme korostetaan innovatiivisuutta, luovuutta ja monimateriaalisuutta, jäävät nämä usein opiskelijoiden mielestä vaikeasti saavutettavaksi. Uudenlainen innovatiivisuus ja monimateriaalisuus vaatii taloudellisia panostuksia, joita tutkimuksemme mukaan ei jokaisella opiskelijalla ole mahdollista tehdä. Vaikka moni vastanneista käy töissä opintojensa ohella, suurin osa heistä kuitenkin koki, ettei käsityön aineenopettajakoulutuksessa ole otettu huomioon opiskelijoiden toimeentuloa. Tämä antaa viitteitä siitä, etteivät opiskelijat ole tyytyväisiä opintojensa kokonaiskustannuksiin suhteessa opiskelijoiden toimeentuloon.

Tutkimuksen kyselylomakkeen avoimista vastauksista nousi esille vinkki apurahojen hakemisesta. Apurahan mahdollisuus voi olla monelle opiskelijoista tuntemattomampi vaihtoehto rahoittaa opintoja. Mielestämme apurahan hakeminen on hyödyllinen ehdotus, jonka toivoisimme olevan yleisemmässä tiedossa. Opiskelijoille voisikin tiedottaa paremmin erilaisten apurahojen mahdollisuudesta ja muista taloudellisista tukimuodoista ja -palveluista, sekä ohjausta ja neuvontaa niiden käytössä. On kuitenkin pohtimisen arvoista, miksi yliopiston tutkinto-opiskelijat kokevat tarvitsevänsä muiden tukitoimien lisäksi ulkopuolisia apurahastoja käsityöopintojensa rahoittamiseen.

Lähteet

- Aunola, K., Heinonen, J., & Leppänen, U. (2019). *Vanhempien ja kodin merkitys oppimisessa*. Teoksessa T. Ahonen, M. Aro, T. Aro, M.-K. Lerkkanen, & T. Siiskonen (Toim.), *Oppimisen vaikeudet* (ss. 148–159). Niilo Mäki Instituutti. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201906183271>
- Hallituksen lakiesitys. (2024). 8/2024 vp. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_8+2024.aspx
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2015). *Tutki ja kirjoita*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Kansaneläkelaitos. (2024). Haettu 6. toukokuuta 2024, <https://www.kela.fi/>
- Kivilaakso, A., Luutonen, M., & Marsio, L. (2017). *Itsetekemisen perinne, Käsiyöt elävänä kulttuuriperintönä*. Museovirasto.
- Kokko, S. (2007). *Käsiyöt tyttöjen kasvatuksessa naisiksi*. Joensuun yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-458-896-X>
- Mikkonen, V., & Korhonen, V. (2018). *Työläiस्ताustaiset yliopisto-opiskelijat ja koulutusmahdollisuuksien tasa-arvo*. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-547-1>
- Mommo, S., Rönkkö, M.-L., & Kouhia, A. (2023). *Materiaalisuuden murroksia käsityön oppiaineen kehityksessä: Katsaus monimateriaalisen käsityön opetuksen toimintakenttiin*. Jyväskylän yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/566667>
- Murto, V. (2023). *Nuoret vanhemmat vuosituuhannen vaihteen Suomessa: Vanhemmuuden lähtökohdat, vanhemmuuden jakaminen ja kouluttautuminen alle 20-vuotiaana esikoisensa saaneilla*. Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-9376-5>
- Mukkila, S., Ilmakunnas, I., Moisio, P., & Saikkonen, P. (2017). *Perusturvan riittävyys ja köyhyys 2017*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-938-5>
- Opintotukilaki, 65/1994. Finlex. Haettu 6. toukokuuta 2024 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940065>
- Perttola, L. (2023). *Yliopisto-opintoihin kiinnittymisen häiriötekijät ja opetuksen saavutettavuus eri koulutusaloilla*. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-730-7>
- Saari, J., Koivuranta, S., & Nevalainen, E. (2023). *Eurostudent VIII – Opiskelijatutkimus 2022*. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-988-2>
- Saari, J., Koskinen, H., Attila, H., & Sarén, N. (2020). *Eurostudent VII – Opiskelijatutkimus 2019*. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-907-3>

- Soininen, M., & Merisuo-Storm, T. (2009). *Kasvatustieteellisen tutkimuksen perusteet*. Turun yliopisto, Rauman opettajankoulutuslaitos.
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024). Haettu 7. toukokuuta 2024, <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointi-ja-terveyserot>
- Turun yliopisto. (2022). Opintojohtosääntö. Haettu 13. toukokuuta 2024 <https://intranet.utu.fi/index/johtosaannot/Documents/opintojohtosaanto.pdf>
- Turun yliopisto. (2022–2024). Opinto-opas. Haettu 6. toukokuuta 2024 <https://opas.peppi.utu.fi/fi/perustutkintokoulutus/kasvatustieteidentiedekunta/14002/13352?period=2022-2024>
- Turun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta, opintosuoritusten arviointi. Haettu 6. toukokuuta 2024 <https://intranet.utu.fi/fi/yksikot/edu/opiskelu/perustutkinto-opiskelu/Sivut/Opintosuoritukset-ja-arviointi.aspx>
- Valtioneuvosto. (2024). Kehysriihi 2024. Haettu 6. toukokuuta 2024 <https://valtioneuvosto.fi/kehysriihi-2024>

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake

Sosioekonomisen taustan vaikutus käsityön aineenopettajaopiskelijoiden käsityönopintoihin

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Vuosikurssisi *

1.vuosikurssi 2.vuosikurssi 3.vuosikurssi 4.vuosikurssi 5.vuosikurssi n. vuosikurssi

2. Sukupuoli *

Nainen Mies Muu En halua vastata

3. Mikä on ylin koulutustasosi ennen käsityön aineenopettajaopintojen aloitusta? *

Toisen asteen koulutus, lukio Toisen asteen koulutus, ammattitutkinto Toisen asteen koulutus, kaksoistutkinto Alempi korkeakoulututkinto, kandidaatti tai AMK Ylempi korkeakoulututkinto, maisteri tai YAMK

4. Mikä on äitisi koulutustausta? *

Peruskoulu/kansakoulu Toisen asteen koulutus, lukio Toisen asteen koulutus, ammattitutkinto Alempi korkeakoulututkinto, kandidaatti tai AMK Ylempi korkeakoulututkinto, maisteri tai YAMK Tutkija-/tohtorikoulutus En osaa sanoa

5. Mikä on isäsi koulutustausta? *

Peruskoulu/kansakoulu Toisen asteen koulutus, lukio Toisen asteen koulutus, ammattitutkinto Alempi korkeakoulututkinto, kandidaatti tai AMK Ylempi korkeakoulututkinto, maisteri tai YAMK Tutkija-/tohtorikoulutus En osaa sanoa

6. Mitä näistä Kelan tarjoamista tuista nostat? Voit valita useita vaihtoehtoja. *

Opintotuki Opintolaina Asumistuki Aikuisopintotuki Kuntoutustuki Muu, mikä? Ei mikään näistä.

7. Jos et nosta mitään edellä mainituista tuista, mistä tulosi koostuvat?

Palkkatulot Säästöt Muu, mikä?

8. Käytkö opintojesi ohella palkkatyössä? *

Kyllä Osittain Satunnaisesti En

9. Koetko tulojesi riittävän kurssimaksujen ja kurssityömateriaalien maksamiseen muiden pakollisten menojen jälkeen? (kuten: vuokra, ruoka, sähkö, vesi, laskut) *

Kyllä En En osaa sanoa

10. Saatko opintojesi ohella tukea ruoka- ja päivittäistavaroihin ulkopuolelta (esimerkiksi puolisolta, vanhemmilta tai ystäviltä?) Ruoka- ja päivittäistavaroihin voidaan lukea mm. ruokatarvikkeet, pesuaineet, vessapaperit, siivousaineet. *

Kyllä En

11. Oletko saanut taloudellista tukea kurssimateriaalien hankintaan? *

Kyllä En

12. Jos vastasit kyllä, niin kuinka paljon taloudellista tukea olet saanut keskimäärin yhdelle kurssille?

Alle 10 euroa 10-25 euroa 25-40 euroa 40-55 euroa Enemmän kuin 55 euroa

13. Koetko tarvitsevasi tämän suuruista taloudellista tukea käsityöaineiden opinnoissa

Vain yhdellä kurssilla Useammalla kuin yhdellä kurssilla Jokaisella kurssilla

14. Oletko saanut muuta kuin rahallista (ulkopuolista) tukea kurssimateriaalien hankintaan, kuten materiaalilahjoituksia? Materiaalilahjoituksena voidaan pitää esimerkiksi vanhemman tai ystävän ostamaa/lahjoittamaa kangasta, puuta, pintakäsittelymateriaaleja ja erilaisia lankoja. *

Kyllä En

15. Jos vastasit kyllä, arvioi materiaalilahjoitusten arvoa keskimäärin opintojesi aikana.

Alle 20 euroa 20-50 euroa 50-150 euroa 150-300 euroa 300-500 euroa Enemmän kuin 500 euroa

16. Koetko, että taloudellisella tilanteellasi on ollut vaikutuksia käsityöopintoihisi? *

Kyllä on, positiivisesti Kyllä on, negatiivisesti Ei ole ollut mitään vaikutusta.

17. Onko taloudellinen tilanteesi vaikuttanut negatiivisesti johonkin seuraavista käsityöopintoihin liittyvistä asioista. Valitse yksi tai useampi vaihtoehto. *

Kurssimaksu Harjoitusten materiaalmaksut Kurssityön materiaalikustannukset Työvaatteiden hankinta Kurssin suorittaminen annetun aikataulun mukaisesti Opintojakson osaamistavoitteiden saavuttaminen Työn suunnitelman mukainen toteutus Luovuus/innovatiivisuus Hankittujen materiaalien laatu Ei mihinkään näistä

18. Kuinka paljon seuraavat asiat vaikuttavat käsityön kurssityösi suunnitteluun ja toteutukseen? 1= Vaikuttaa vähiten/ei vaikuta yhtään, 4= vaikuttaa paljon.

1 2 3 4

Materiaalien laatu Materiaalien kustannukset Tehtävänannon noudattaminen Tuotteen käyttötarkoitus

19. Koetko, että taloudellinen tilanteesi on vaikuttanut mahdollisuuteesi valmistaa vaatimusten mukainen kiitettävä kurssityö? arvosana 5= erinomainen, arvosana 4= kiitettävä *

Kyllä, positiivisesti Kyllä, negatiivisesti En

20. Jos vastasit: Kyllä, negatiivisesti. Kuinka usein opintojesi aikana se on mielestäsi vaikuttanut siihen?

Ei ollenkaan Kerran Useammin kuin kerran Lähes aina Toistuvasti

21. Onko käsityöopettajien koulutuksessa otettu mielestäsi huomioon opiskelijoiden toimeentulo? Esimerkiksi: kurssimaksut, materiaalmaksut, kurssityön kustannukset, työvaatteet suhteessa opiskelijoiden toimeentuloon. *

Todella hyvin Hyvin Jonkin verran, joskus Huonosti Erittäin huonosti

22. Halutessasi voit kirjoittaa ajatuksistasi ja kokemuksistasi tutkimusteemaamme liittyen. Vastauksia voidaan käyttää myös tutkimuksemme apuna

.

Liite 2 Saatekirje, haastattelukutsu

Moikka käsityön opettajaopiskelijat!

Onko sinua ärsyttänyt jatkuvat käsityön opintoihin liittyvät maksut? Koetko, että maksuilla olisi ollut vaikutusta opinnoista suoriutumiseen?

Olemme tekemässä kandidaatintutkielmaa otsikolla Sosioekonomisen taustan merkitys käsityön opettajaopiskelijan käsityöopintoihin. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa Työläistaustaiset yliopisto-opiskelijat ja koulutusmahdollisuuksien tasa-arvo (2018) todetaan, että "Opintojen aikana työläistaustaisille opiskelijoille vaikuttaa taloudellisen toimeentulon turvaamiseksi olevan keskiluokkaisia opiskelijoita välttämättömämpää käydä töissä ja nostaa opintolainaa".

Tarkoituksenamme on selvittää, onko sosioekonomisella taustalla vaikutusta siihen, kuinka hyvin käsityön opiskelija suoriutuu opinnoistaan, ja kuinka paljon opiskelija mahdollisesti saa taloudellista ja materiaalista tukea omien tulojensa lisäksi. Tutkimustuloksia on tarkoitus käyttää käsityön opiskelijoiden edunvalvonnallisissa asioissa sekä opintojen suunnittelussa.

Kolmannen vuoden käsityönopettajaopiskelijoina olemme huomanneet, että käsityöopinnot vaativat opiskelijoilta paljon taloudellisia panostuksia, kuten kurssimaksut, materiaalmaksut, kurssityön materiaalikustannukset sekä muut panostukset. Käsityön opettajaopiskelijat saavat kuitenkin opintotukea saman verran kuin muutkin opiskelijat, jolloin raha, mikä jää käytettäväksi elämiseen on suhteessa pienempi.

Linkki kyselyyn:

Tutkimus tehdään Webropol-lomakkeella ja vastaaminen vie noin 10-15 minuuttia. Vastausaikaa on 23.2.2024 asti. Osallistuminen on vapaaehtoista ja tutkimukseen osallistumisen voi keskeyttää milloin tahansa. Kyselyyn vastataan täysin anonyymisti, emmekä kerää kyselyssä henkilötietoja. Vastauksia säilytämme yliopiston tunnuksien takana Seafire-palvelussa.

Tietosuojailmoitus löytyy sähköpostin liitteistä.

Ystävällisin terveisin,

Armi Söder ja Susanna Väisänen

1. Rekisterin nimi	Sosioekonomisen aseman merkitys käsityön opettajaopiskelijoiden käsityöaineiden opintoihin
2. Rekisterinpitäjä	Susanna Väisänen [REDACTED] Armi Söder [REDACTED] Turun yliopisto, Rauman kampus Seminaarinkatu 1, 26100 Rauma
3. Vastuuhenkilön yhteystiedot	Susanna Väisänen [REDACTED] Armi Söder [REDACTED]
4. Tietosuojavastaavan yhteystiedot	DPO@utu.fi +358 29 450 4361
5. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste	<p>Tutkimuksessa kerätään tietoja, joissa kysytään opiskelijoiden sosioekonomisesta taustasta ja sen merkityksestä käsityöaineiden opiskeluun yliopistossa. Sähköpostiosoitteita käytetään haastattelukutsun lähettämiseen. Webropol-kyselylomakkeella kerätään tietoa opiskelijoiden toimeentulosta, taloudellisesta tilanteesta ja mahdollisista muualta saaduista tuista esimerkiksi materiaaleista ja sosiaalisesta tuesta sekä näiden vaikutuksista käsityöaineiden oppimiseen ja toteutukseen.</p> <p>Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on</p> <p>☒ käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 a-kohta)</p> <p>☐ rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojen käsittelyyn (suostumus 6 art. 1 e-kohta)</p> <p>☐ muu mikä _____</p>

6. Käsiteltävät henkilötietoryhmät	Rekisteriin talletetaan rekisteröidystä seuraavia tietoja Vuosikurssi, sukupuoli, koulutustausta, vanhempien koulutustausta, varallisuus. Emme kerää nimitietoja.
7. Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät.	Tietoja ei siirretä eikä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle.
8. Tiedot tietojen siirrosta kolmansiin maihin	Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.
9. Henkilötietojen säilyttämisaika tai sen määrittämisen kriteerit	Tutkimusaineistoa voidaan käyttää mahdollisissa jatkotutkimuksissa. Säilytämme keräämiämme tietoja 31.12.2026 asti, minkä jälkeen aineisto hävitetään tietoturvasestisesti.
10. Rekisteröidyn oikeudet	Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää tai vaikeuttaa käsittelyä.
11. Tiedot siitä, mistä henkilötiedot on saatu	Haastattelukutsujen lähettämiseksi pyydetään sähköpostiosoitteita tai viestin välitysmahdollisuutta yliopistolta. Muut tiedot kerätään suoraan kyselytutkimukseen osallistuvilta.
12. Tiedot automaattisen päätöksenteon ml. profiloinnin olemassaolosta	Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloinnin tekemiseen.